

Prokon Wind Energy Finland Oy
Pitkäkatu 34 b, 65100 Vaasa

Rautajalan tuulivoimahanke, Kokkola ja Toholampi

Perusteltu päätelmä

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta. Perusteltu päätelmä perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, jäljempänä YVA-laki) 23 §:ään.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) yhteysviranomaisena on toiminut 31.12.2025 saakka Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus ja 1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto.

1 Hanketiedot

1.1 Hankkeen perustiedot

Rautajalan tuulivoimahanke, Kokkola ja Toholampi

Rautajalan tuulivoimahankkeen YVA-menettelyssä hankkeesta vastaava on Prokon Wind Energy Finland Oy. Hankkeesta vastaavan konsulttina ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä on toiminut Ecobio Oy.

1.2 Hankkeen ja sen vaihtoehtojen kuvaus

Prokon Wind Energy Finland Oy suunnittelee 20–30 tuulivoimalan rakentamista Keski-Pohjanmaalle Kokkolan kaupungin alueelle. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä, yksikköteho enintään 10 MW ja kokonaisteho enintään 300 MW. Koko hankkeen sähköntuotannoksi arvioidaan noin 750 gigawattituntia (GWh) vuodessa.

3637 hehtaarin suuruinen hankealue sijaitsee 1,5 kilometriä Ullavan kylästä lounaaseen ja rajoittuu Kaustisen sekä Kruunupyyn kuntien rajoihin. Hankealueelta Kokkolan keskustaan on noin 30 kilometriä. Hankealue on pääosin metsätalouskäytössä olevaa aluetta. Osana hanketta suunnitellaan 15,7 kilometrin pituista voimajohtoreittiä, joka liittäisi hankkeen kantaverkkoon. 400 kV:n ilmajohtona toteutettava sähkönsiirtoreitti sijoittuu Kokkolan kaupungin ja Toholammen kunnan alueille.

Hankesuunnitelman muutokset arviointiohjelmavaiheen jälkeen

Hankkeen vaihtoehtoja on muutettu arviointiohjelmavaiheen jälkeen luontoselvitysten havaintojen perusteella. Arviointiohjelmassa hankkeessa suunniteltiin enintään 40 voimalan rakentamista hankealueelle. Arviointiselostusvaiheeseen voimalamäärää on

pudotettu ja myös voimaloiden sijoittelua on muutettu luontovaikutusten vähentämiseksi. Voimaloiden ja sähkönsiirron tekniset tiedot ovat ohjelmavaiheen suunnitelmia vastaavat.

Arviointiselostuksessa arvioidut hankevaihtoehdot

VE0: Hanketta ei toteuteta.

VE1: Hankealueelle rakennetaan 30 uutta 10 MW voimalaa. Suunniteltujen voimaloiden pyyhkäisykorkeus on enintään 300 metriä.

VE2: Hankealueelle rakennetaan 20 uutta 10 MW voimalaa. Suunniteltujen voimaloiden pyyhkäisykorkeus on enintään 300 metriä.

Hankkeessa tarkastellaan yhtä sähkönsiirtoreittiä. Sähkönsiirto suunnitellaan toteuttavaksi 15,7 km pitkänä 400 kV ilmajohtona ja se liittyy Fingridin uuteen Jylkkä-Alajärvi-voimajohtoon Toholammille valmistuvalla sähköasemalla.

Hankkeessa laaditaan samanaikaisesti, mutta YVA-menettelystä erillisenä menettelynä, tuulivoimaosayleiskaavaa hankealueelle. YVA-menettely ja kaavaehdotus on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2026 aikana. Kaava on tarkoitus hyväksyä vuonna 2027. Hankkeen suunnittelu etenee teknisen suunnittelun ja rakentamislupien hankinnan kautta vuosina 2027–2028. Rakentaminen on suunnitelmissa tarkoitus aloittaa vuonna 2029 ja kaupallinen käyttö vuonna 2030.

Tarkempi kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehdoista on esitetty arviointiselostuksessa.

2 Ympäristövaikutusten arviointimenettely

2.1 Arviointiselostuksen vireilletulo

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (jäljempänä arviointimenettely) on tullut vireille, kun hankkeesta vastaava Prokon Wind Energy Finland Oy on toimittanut ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma) yhteysviranomaiselle 5.4.2024. Arviointiohjelma oli nähtävillä 16.5.2024 - 17.6.2024 ja yhteysviranomainen antoi siitä lausuntonsa 27.8.2024.

Arviointiohjelmavaiheessa yhteysviranomaisena toimi Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hankkeesta vastaava on toimittanut 4.5.2026 yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus) perustellun päätelmän antamista varten. Arviointiselostuksen yhteydessä on toimitettu myös luonnonsuojelulain 358:n mukainen Natura-arviointi koskien Vionnevan (FI1000019 SAC/SPA) ja Lähdenevan (FI1000036 SAC/SPA) Natura-alueita.

Hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä YVA-lain liitteen 1 kohdan 7e) *energian tuotanto: tuulivoimalahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 5 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia* sekä 8b) *energian ja*

aineiden siirto sekä varastointi: vähintään 220 kilovoltin maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 15 kilometriä perusteella.

2.2 Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomainen tiedotti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä pidosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 13.5.2026 - 13.7.2026. Kuulutus julkaistiin Lupa- ja valvontaviraston verkkosivuilla www.lv.vi.fi/kuulutukset-ja-yleistiedoksiannot. Tieto kuulutuksesta lähetettiin Kokkolan ja Kannuksen kaupungeille sekä Toholammin, Kaustisen ja Kruunupyyn kunnille julkaistavaksi kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaisesti. Lisäksi arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä pidosta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen tiedotettiin Keskipohjanmaa, Kokkola ja Österbottens tidning -lehdissä 13.5.2026 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiselostukseen ja sen liitteisiin on voinut tutustua kuulemisaikana:

- Ympäristöhallinnon verkkopalvelussa osoitteessa www.ymparisto.fi/rautajalka-tuulivoima-YVA.
- Kokkolan kaupunginkirjastossa sekä Toholammin, Kruunupyyn ja Kaustisen kunnantaloilla ja Kannuksen kaupungintalolla.

Arviointiselostuksen esittelytilaisuus järjestettiin 3.6.2026 Veikko Vienojan koululla. Tilaisuuteen oli mahdollista osallistua etäyhteydellä.

3 Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomainen pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Lisäksi lausuntoja pyydettiin viranomaisia vastaavilta tahoilta. Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 12 lausuntoa ja 3 mielipidettä. Lausunnon antoivat seuraavat tahot: Puolustusvoimat, Kaustisen kunta, Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos, Kokkolan kaupunki, Pohjanmaan liitto, Ilmatieteen laitos, Fingrid Oyj, Keski-Pohjanmaan liitto, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus, Keski-Pohjanmaan alueellinen vastuumuseo (K.H.Renlundin museo) ja Suomen Erillisverkot Oy. Mielipiteen antoivat Pohjanmaan kauppakamari, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry sekä yksi yksityishenkilö.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/rautajalka-tuulivoima-YVA. Verkkopalvelussa julkaistuja lausunnoista on poistettu henkilötiedoiksi katsotut sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n mukaiset tiedot.

Yhteenveto lausunnoista

Yleistä

Lausunnoissa nostettiin esille, että hanke sijoittuu maakunnallisesti herkälle alueelle ja sen toteuttamiseen liittyy merkittäviä ekologiaa, maisemallisia, sosiaalisia ja alueidenkäytöllisiä riskejä. Hanke muun muassa sijaitsee usean Natura-alueen läheisyydessä ja alueella on merkittäviä luontoarvoja, ekologiaa yhteyksiä sekä metsäpeuran vaellusreittejä. Lausunnoissa huomautettiin, että lähialueelle sijoittuu useita muita jo olemassa olevia sekä suunnitteilla olevia tuulivoima- ja kaivoshankkeita, joista aiheutuu väistämättä yhteisvaikutuksia luonnon lisäksi myös maisemaan ja asukkaiden elinoloihin. Yhteisvaikutusten arviointi näiden hankkeiden kanssa nähtiin riittämättömänä osassa lausunnoista.

Rautajalan tuulivoimahankkeen yhteensovittaminen muiden alueella sijaitsevien ja suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa nähtiin lausunnoissa tärkeänä. Erityisesti nostettiin esille Pihtinevan ja Akkalankankaan tuulivoimahankkeet sekä Keliberin kaivoshankkeet. Kokkolan kaupunki näki lähekkäin sijoittuvien tuulivoimala-alueiden sähkönsiirron yhteensovittamisen olevan tärkeää ja suositteli, että Rautajalan, Akkalankankaan ja Pihtinevan tuulivoimahankkeiden sähkönsiirtolinjat tulisi ensisijaisesti keskittää samaan johtokäytävään. Yhteisvaikutusten hallinnan nähtiin olevan keskeinen tekijä myös hankkeen hyväksyttävyyden saamisessa.

Lausunnoissa peräänkuulutettiin lisäksi ylimaakunnallisten vaikutusten huomioonottamista, jotta ekologisten yhteyksien jatkuvuus, maakunnallinen viherrakenne ja seudulliset maisemarakenteen muutokset voidaan ottaa huomioon sekä lieventää haitallisia vaikutuksia tehokkaasti. Lieventämistoimenpiteiden merkitystä jatkosuunnittelussa korostettiin monessa lausunnossa.

Vaihtoehdot

Lausunnoissa nostettiin esille arvioinnin keskeinen johtopäätös siitä, että VE1 ei ole sellaisenaan toteuttamiskelpoinen vaihtoehto. Lausunnoissa nähtiin, että VE1 voimalamäärää on vähennettävä merkittävästi, jos sen luonto-, maisema- ja meluhaittoja ei voida luotettavasti lieventää ja ehkäistä. Lausunnoissa yhdyttiin näkemykseen siitä, että jatkosuunnittelu tulisi kohdistua VE2 vaihtoehtoon. Tässäkin vaihtoehdossa nähtiin kuitenkin tarpeellisenä keskittyä esitettyjen lieventämistoimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen sekä niiden lisäämismahdollisuuksiin.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Hankkeen todettiin aiheuttavan suuria maankäytön muutoksia alueella, kun nykyinen maa- metsätalousalue muuttuu energiantuotannon alueeksi. Kaavoituksen osalta lausunnoissa todettiin, että hankkeen toteuttaminen edellyttää sitä, että vireillä olevassa Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavassa alue saa lainvoimaisen tuulivoimamerkin.

Nykyisessä voimassa olevassa maakuntakaavassa hanke ei sijoitu seudullisesti osoitetulle tuulivoima-alueelle.

Keliberin litiumkaivostoiminnan laajennuksen ja Rautajalan tuulivoimapuiston hankkeiden välillä nähtiin olevan maankäytön intressiristiriita, sillä hankkeiden suunnittelualueet menevät osittain päällekkäin. Hankkeiden kaavoitus tulisi yhteensovittaa siten, ettei kummankaan toiminta vaarannu.

Luonnonympäristö

Lausunnoissa korostetaan, että Rautajalan tuulivoimahankkeesta ja sen lähiympäristön muista hankkeista voi aiheutua yhdessä laajoja, pitkäkestoisia ja kumulatiivisia vaikutuksia luonnonympäristöön, joita selostuksessa ei ole arvioitu riittävästi. Lausunnoissa edellytetään tarkempaa yhteisvaikutusten arviointia, laajempaa ekologisten yhteyksien ja metsäpeuran elinympäristöjen tarkastelua sekä konkreettisempia lieventämistoimia.

Luonnonvarakeskus pitää puutteellisena saukkoa koskevien suojavyöhykkeiden perusteluja sekä maastonmuotojen, meluhäiriöiden ja liikennekuolleisuuden riskien huomioimista. Suden osalta luonnonvarakeskus katsoo, ettei tehtyjen selvitysten perusteella voida sulkea pois hankealueen sijoittumista lajille keskeisille alueille. Todetaan, että suurpetoihin kohdistuvien vaikutusten arviot vaikuttavat yleisesti varovaisuusperiaatteen mukaisilta, mutta lievennystoimiin liittyviin arvioihin nähdään kuitenkin liittyvän epävarmuutta ja riski virhearviolle. Esimerkiksi rakentamisen ajoittaminen on vain rajallinen lievennyskeino, jos lajeille ei ole tarjolla korvaavia elinympäristöjä.

Metsäpeuran osalta haitallisia vaikutuksia pidettiin lausunnoissa merkittävinä, koska hanke sijoittuu tärkeälle ekologiselle käytävälle ja Vionnevan Natura 2000 -alueen läheisyyteen. Lausunnoissa katsotaan, että arvioinnissa ei ole esitetty riittävän konkreettisia ja vaikuttavia lieventämistoimia metsäpeuraan kohdistuvien vaikutusten suhteen. Luonnonvarakeskus painottaa lausunnossaan, että alueelle suunniteltujen tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset voivat olla niin merkittäviä, että ne heikentävät tai jopa tekevät merkityksettömiksi yksittäisten hankkeiden paikalliset lievennystoimet. Erityisenä huolenaiheena on esitetty metsäpeuran elinvoiman pitkäaikainen heikkenemisriski laajenevan tuulivoimarakentamisen seurauksena. Luonnonvarakeskus suosittelee lausunnossaan rakentamisen välttämistä merkittävillä ekologisilla käytävillä ja noin viiden kilometrin rakentamatonta vyöhykettä metsäpeuralle tärkeiden Natura-alueiden ympärille.

Metsähallitus korostaa selostuksesta antamassa lausunnossaan, että arvioinnissa tulisi huomioida kattavammin muiden hankkeiden, kuten Keliberin litiumkaivoshankkeen ja Fingridin Alajärvi-Jylkkä-voimajohdon aiheuttamat yhteisvaikutukset Rautajalan tuulivoimahankkeen kanssa, erityisesti kohdistuen Vionnevan luonnonsuojelu- ja Natura-alueeseen. Vionnevan osalta huolta aiheuttavat linnustovaikutukset ja metsäpeuran

mahdollinen vasominen alueella. Kiimanevan-Ison Köyrisennevan luonnonsuojelualueen osalta hanke lisää ihmistoimintaa ja häiriötä suojelualueen läheisyydessä, vaikka hanke sijoittuukin kyseisen luonnonsuojelualueen ulkopuolelle.

Metsähallitus toteaa, että salassa pidettävien petolintulajien kohdalla tuulivoimarakentaminen lisää häiriötä ihmistoiminnan lisääntymisellä ja voi heikentää reviirien elinkelpoisuutta muun muassa törmäysriskien lisääntymisen, saalistusalueiden heikkenemisen ja välttelyvaikutusten vuoksi. Yhden salassa pidettävän lajin osalta merkittäviä vaikutuksia ei voida sulkea pois kummassakaan hankevaihtoehdossa, koska arvioinnissa ei huomioida riittävällä tavalla lajin reviirille jo muita suunniteltuja hankkeita, jotka heikentävät reviirin elinkelpoisuutta.

Lausunnoissa todetaan, että jatkosuunnittelussa tulee keskittyä ekologisten yhteyksien säilyttämiseen, Natura-arvojen turvaamiseen sekä arvioimaan yhteisvaikutusten kumuloitumista tarkemmin.

Ihmisten elinolot, melu ja välke

Lausunnoissa katsotaan, että selostuksen melu- ja välkearvioinnissa on puutteita, jotka tuovat epävarmuutta tehtyyn arviointiin. Lausunnoissa todetaan, että meluvaikutusten arvioinnissa käytetyt mallinnukset olisi tullut laatia hankkeen suurimmalla mahdollisella voimalateholla (10 mW), eikä 6.8. MW voimalatyyppin lähtöarvoilla, kuten on tehty. Mallinuksissa olisi tullut huomioida myös Keliberin Rapasaaren ja Syväjärven kaivosten toiminnan aikainen melu. Nähtiin, että myös välkevaikutusten suhteen olisi tullut ottaa paremmin huomioon yhteisvaikutukset muiden ympäröivien hankkeiden kanssa yli kuntarajojen.

Lausunnoissa huomautetaan, että elinoloihin ja asumiseen kohdistuvien vaikutusten arviointi ei ole johdonmukainen suhteessa meluvaikutusten arviointiin. Melun ei arvioida merkittävästi heikentävän asumisviihtyvyyttä tai terveyttä ja meluvaikutukset kuvataan vähäisiksi. Toisaalta meluvaikutusten arvioinnissa melun ohjearvon todetaan kuitenkin ylittyvän VE1-vaihtoehdossa ainakin yhden rakennuksen kohdalla, ja siten vaihtoehdon vaikutus on arvioitu suureksi ja kielteiseksi.

Lisäksi kritisoidaan arviota, jonka mukaan paikalliset asukkaat ajan myötä tottuvat hankkeeseen ja ihmisiin kohdistuvat vaikutukset lievenevät. Lausunnoissa todetaan, että vaikutusten arvioinnin tulisi perustua hankkeen objektiivisiin ja mitattaviin vaikutuksiin eikä oletuksiin ihmisten sopeutumisesta, jota ei voida pitää varsinaisena haittojen lieventämistoimenpiteenä.

Lausunnoissa vaaditaan, että jatkosuunnittelussa ja arviointiselostuksessa olisi mallinnettava melu- ja välkevaikutukset yhteisvaikutuksena kaikkien naapurikuntien alueella sijaitsevien ja suunniteltujen hankkeiden osalta. Lausunnoissa korostetaan, että tuulivoimalat tulee sijoittaa ja mitoittaa siten, ettei vakitukselle tai loma-asutukselle

aiheudu melun ja väkkeen ohjearvojen ylityksiä missään tilanteessa, myöskään yhteisvaikutusten seurauksena.

Maisema ja kulttuuriympäristö, arkeologinen kulttuuriperintö

Lausunnoissa yhdytään selostuksen arvioon hankkeen suurista kielteisistä vaikutuksista maisemaan molemmissa hankevaihtoehdoissa. Muiden lähialueiden tuulivoimaloiden ja voimajohtojen sekä kaivosalueen yhteisvaikutukset muuttavat maisemaa teolliseen suuntaan ja muodostavat suuren maisemallisen kokonaisuormituksen, jossa maisemavaikutukset ulottuvat laajalle alueelle.

Maisemavaikutusten arvioinnissa on lausuntojen mukaan tuotu hyvin esille tuulivoimarakentamisen vaikutuksia eri miljööalueisiin, kulttuuriympäristön ja maiseman arvokohteisiin esimerkiksi havainnekuvien kautta. Arvioinnissa todetaan myös puutteita.

Kokkolan kaupungin kaupunkisuunnittelun ja Keski-Pohjanmaan alueellisen vastuumuseon lausunnoissa todetaan, että maisemaan kohdistuvien yhteisvaikutusten arvioinnissa olisi tullut huomioida myös Keliberin kaivoshanke. Kaustisen kunta taas näkee, että näkymäalueanalyysija ja valokuvasovitteita olisi tullut olla myös naapurikuntien puolella sijaitsevien asuinalueiden, maisemallisesti arvokkaiden kohteiden ja virkistysalueiden osalta, koska tuulivoimalat tulevat näkymään laajalle alueelle yli kuntarajojen. Yöaikaisten havainnekuvien ja niiden mallinnusten kritisoidaan olevan epäselviä, mikä heikentää havainnekuvien perusteella tehtyä arviointia.

Lausunnoissa korostetaan, että jatkosuunnittelussa tulisi huomioida laaja-alaiset seudulliset näkyvyysvaikutukset sekä on varmistettava, ettei hanke heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemaa. Maisemavaikutusten lieventämistä tulee lausuntojen mukaan toteuttaa vähentämällä tuulivoimaloiden määrä tai sijoittelemalla niitä uudelleen huomioiden myös yhteisvaikutukset. Keski-Pohjanmaan alueellinen vastuumuseo näkee, että hanke tulisikin toteuttaa joko vaihtoehdon VE2 mukaan tai sitäkin vähäisemmällä voimalamäärällä.

Alueellinen vastuumuseo näkee, että hankkeen vaikutuksia tunnettuun arkeologiseen kulttuuriperintöön sekä negatiivisten vaikutusten vähentämistä on huomioitu hyvin. Lausunnossa todetaan, että hankkeen toteuttamisen ei arvioida aiheuttavan vaikutuksia arkeologisille kohteille lievennystoimet huomioiden.

Yhteenveto mielipiteistä

Mielipiteissä vastustettiin hanketta erityisesti sen luontovaikutusten vuoksi. Nähtiin, että yhdessä muiden ympäröivien hankkeiden kanssa se tulee muuttamaan alueen luonnonympäristön teollisuusalueen kaltaiseksi. Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piirin mielipiteessä nähdään, että kumuloituvat yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa johtavat luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen, elinympäristöjen laadun huomattavaan heikkenemiseen ja ekologisten yhteyksien

katkeamiseen. Lisäksi SSL Pohjanmaan piiri toteaa, että hanke on luonnonsuojelulain 7 §:n varovaisuusperiaatteen vastainen eikä hanketta tulisi sen vuoksi toteuttaa. Mikäli hanke kuitenkin toteutetaan, tulisi SLL Pohjanmaan piirin mielestä ottaa käyttöön ekologinen kompensaatio luontokadon kiihdyttämisen ehkäisemiseksi. Mielenpaineissa huomautettiin, että hanke aiheuttaa myös huomattavaa haittaa alueen asukkaille ja heidän omaisuudelleen sekä alueen virkistyskäytölle.

Pohjanmaan kauppakamari näkee, että Rautajalan tuulivoimahanke edistää vihreää siirtymää, Keski-Pohjanmaan energiaomavaraisuutta ja alueelle suunniteltujen teollisten investointien toteutumista, joten se on kannatettava hanke. Kauppakamari korostaa kuitenkin mielenpaineissaan tarvetta yhteensovittaa hanke Keliber Oy:n kaivoshankkeiden kanssa. Erityisesti Rautajalan hankkeen eteläisillä ja itäisillä alueilla, joissa tuulivoimahanke sijoittuu Keliberin nykyisten tai suunniteltujen kaivosalueiden läheisyyteen, tulee huomioida kaivostoiminnan mahdolliset laajentumistarpeet.

Natura-arvioinneista annetut lausunnot

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä on toteutettu luonnonsuojelulain 35 §:n mukaiset Natura-arvioinnit kahdelle Natura-alueelle, joiden osalta alueiden yhtenä maanhaltijana toimiva Metsähallituksen luontopalvelut toimitti yhteysviranomaiselle lausuntonsa. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto Natura-arviointien lausuvana viranomaisena on toimittanut yhteysviranomaisen tietoon arvioinneista antamansa lausunnot. Yhteysviranomaisen on tuonut esille lausuntojen keskeiset johtopäätökset perustellun päätelmän kohdassa 5.2. Natura-arviointilausuntojen julkiset versiot on esitetty perustellun päätelmän liitteinä 1–3.

4 Yhteysviranomaisen arvio arviointiselostuksen riittävydestä ja laadusta sekä laatijoiden pätevydestä

Yhteysviranomaisen on tarkistanut arviointiselostuksen riittävyden ja laadun, ja toteaa, että arviointiselostus täyttää YVA-lain (252/2017) 19 §:ssä ja YVA-asetuksen (277/2017) 4 §:ssä arviointiselostukselle säädetyt sisältövaatimukset. Arviointiselostus on laadittu arviointiohjelman ja olennaisilta osiltaan yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta. Selostukseen ei kokonaisuutena arvioiden sisälly sellaisia olennaisia puutteita, jotka estäisivät yhteysviranomaisesta laatimasta perusteltua päätelmää hankkeen merkittävistä vaikutuksista. Selostuksen perusteella on mahdollista muodostaa kokonaiskuva hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista sekä tunnistaa ja arvioida hankkeen merkittävät vaikutukset.

Vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa on hyödynnetty IMPERIA-hankkeen mukaisia menetelmiä ja arviointikehikkoa. Vaikutusten merkittävyys määritettiin arvioimalla vaikutuskohteen herkkyyttä ja vaikutuksen suuruutta. Arvioinnissa vaikutuksen on tulkittu olevan merkittävä, mikäli se on arvioitu todennäköisesti suureksi tai erittäin suureksi (kielteinen tai myönteinen).

Arviointiselostuksessa on asianmukaisesti esitetty yhteysviranomaisen arviointiohjelmalausunnossa esittämien pääkohtien ja -vaatimusten huomiointia taulukkomuodossa. Arviointiselostuksessa on esitetty asianmukainen vaikutusalueen nykytilan kuvaus. Arvioinnin pohjana käytetty aineisto, arviontimenetelmät, arvioidut vaikutukset ja vaihtoehtojen merkittävyyden arviointi on esitetty riittävällä tavalla niin, että ympäristövaikutusten arviointien tuloksiin voidaan ottaa kantaa.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että vaikutusarviointit tulisi lähtökohtaisesti esittää sekä ilman lieventämistoimenpiteitä että niiden kanssa, jotta on selkeää, mikä vaikutus lieventämistoimenpiteillä on. Selostuksen menetelmäosiossa on kerrottu, että vaikutusarviointien tulokset on esitetty niin, että lieventämistoimenpiteitä on sovellettu, mikäli arviointia tehdessä on tiedetty, että jotain keinoa aiotaan soveltaa. Käytännössä lieventämistoimenpiteet ja niiden vaikutus on esitetty hieman epäselkeästi ja vaihtelevasti selostuksessa, mikä hankaloittaa arvioinnin tulkintaa.

YVA-menettelyn yhteydessä on laadittu luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen Natura-arviointi Vionnevan (FI1000019 SAC/SPA) ja Lähdenevan (FI1000036 SAC/SPA) Natura-alueille. Lupa- ja valvontavirasto on erillisissä Natura-arviointilausunnoissaan todennut, että arviointit vaativat täydentämistä ja antanut niihin ohjeita. Lupa- ja valvontaviraston Natura-arviointilausunnot ovat perustellun päätelmän liitteissä 1-3.

Arviointiselostuksessa on esitetty sen laadintaan osallistuneiden koulutus ja/tai kokemus. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeesta vastaavalla on ollut pääosin käytössään riittävä asiantuntemus arviointiselostuksen laatimiseen ja sen sisältämien erillisselvitysten toteuttamiseen. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että Natura-arviointien puutteellisuuden vuoksi arvioinnin toteuttavien henkilöiden pätevyyteen on jatkossa tarpeen kiinnittää huomiota.

5 Yhteysviranomaisen johtopäätös hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista

Arviointiselostuksessa hankkeen merkittäviksi vaikutuksiksi on tunnistettu vaikutukset linnustoon (arvokkaat lintualueet, lintudirektiivin lajisto, pesimälinnusto), eläimistöön (metsäpeura, susi, saukko), kasvillisuuteen ja luontotyypeihin, Natura-alueisiin, ekologisiin yhteyksiin, meluun, välkkeeseen, elinoloihin ja asumiseen, maisemaan sekä rakennettuun kulttuuriperintöön. Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa todetaan nousevan lisäksi merkittäviksi myös pintavesien, ahman, karhun, liikenteen ja virkistykseen osalta. Hankkeessa suunnitellun sähkönsiirtoreitin arvioidaan aiheuttavan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia vain linnustolle ja kasvillisuudelle.

Yhteysviranomaisen katsoo laadittujen arviointien olevan pääsääntöisesti merkittävyydeltään oikeansuuntaisesti arvioituja ja toteaa, että hankkeesta aiheutuu merkittäviä vaikutuksia linnustoon, eläimistöön (metsäpeura, susi, saukko), Natura-alueisiin, kasvillisuuteen ja luontotyypeihin, ekologisiin yhteyksiin, ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen, maisemaan, rakennettuun kulttuuriperintöön, yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön sekä pintavesiin.

Yhteysviranomaisen näkemys eroaa arviointiselostuksessa esitetystä vaikutusten merkittävydestä joissain tapauksissa, joissa merkittävyys on arvioitu vähäiseksi tai kohtalaiseksi. Arvioinneissa on epävarmuutta arviointiaineiston tai vaikutuksen suuruuden ja kohteen herkkyyden tulkinnan osalta.

Yhteysviranomaisen arvioi, että vaikutukset pintavesiin ovat arviointiselostuksessa arvioitua suuremmat myös yksin hankkeen osalta. Alueen pintavesien herkkyys on aliarvioitu arvioinnissa, ja pintavesiin jo ennestään kohdistuvat paineet korostavat tarvetta huomioida vesienhoidon tavoitteet jatkosuunnittelussa.

Kaavoituksen osalta yhteysviranomaisen toteaa, että osalyeiskaavan puuttuessa ja toiminnan ollessa ristiriidassa voimassa olevien maakuntakaavojen kanssa, vaikutuksia voidaan pitää merkittävinä. Mikäli tulevassa maakuntakaavassa hankealueelle on osoitettu tuulivoimaloiden alueen osoittava tv-merkintä ja laadittava Rautajalan tuulivoimaosayleiskaava saa lainvoiman, voi yhteysviranomaisen yhtyä hankkeesta vastaavan arvioon kohtalaisen kielteisistä vaikutuksista.

Vaikutukset muuttolintuihin on arvioitu olevan vähäisen ja kohtalaisen kielteisiä arviointiselostuksessa. Yhteysviranomaisen toteaa hankkeen aiheuttavan muuttolinnuista metsähanhelle ja kurjelle suuria kielteisiä vaikutuksia, koska lajit ovat suurikokoisia, törmäysherkkiä lajeja ja ovat Lähdenevan Natura-alueen suojeluperusteita. Kurki on myös Vionnevan Natura-alueen suojeluperuste.

Yhteysviranomaisen ei käsittele perustellussa päätelmässään niitä arviointiselostuksessa arvioituja vaikutuskohteita, joiden osalta vaikutukset on yksiselitteisesti todettu vähäisiksi, vaikutuksia ei ilmene tai ne ovat positiivisia ja yhteysviranomaisen on vaikutuksen merkittävyden tulkinnasta samaa mieltä. Tässä hankkeessa tällaisia vaikutuskohteita ovat vaikutukset maa- ja kallioperään, ilmanlaatuun, ilmastomuutokseen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen.

Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen molemmilla arviointimenettelyssä tarkastelluilla toteutusvaihtoehdoilla on merkittävän kielteisiä vaikutuksia useisiin eri vaikutuskohteisiin. Vaikka vaihtoehdossa VE2 kielteiset vaikutukset ovat vähäisempiä pienemmän voimalamäärän takia kuin vaihtoehdossa VE1, aiheutuu siitäkin merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Hankkeen vaihtoehtoja on muutettu arviointiohjelmavaiheen jälkeen luontoselvitysten havaintojen perusteella. Arviointiohjelmassa suunniteltiin enintään 40 voimalan rakentamista hankealueelle. Arviointiselostusvaiheeseen voimalamäärää on pudotettu ja myös voimaloiden sijoittelua on muutettu luontovaikutusten vähentämiseksi. Hankevaihtoehtojen muutokset ohjelmavaiheesta ovat hyvin perusteltuja. Yhteysviranomaisen näkee hankevaihtoehtojen muuttamisen ja voimalamäärän pudottamisen hyvänä päätöksenä, koska luontovaikutukset ovat edelleen pienennetyilläkin hankevaihtoehdoilla merkittävän kielteisiä.

Arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman tarkastelunsa perusteella yhteysviranomainen esittää perusteltuna päätelmänään Rautajalan tuulivoimahankkeen merkittävistä vaikutuksista seuraavaa.

5.1 Vaikutukset metsäpeuraan

Hankealue sijoittuu metsäpeurojen talvielin ympäristön alueelle ja keskeiselle vaellusreitille. Todennäköisesti hankealueen lähistöllä sijaitsee myös kesäajan elinympäristöjä. Myös sähkönsiirtoreitti sijoittuu osittain metsäpeuran vaellusalueelle ja kesäajan elinympäristölle. Alueen merkitys metsäpeuralle on siten merkittävä.

Yhteysviranomainen huomauttaa, että metsäpeuran osalta arvioinnissa käytetyt lähdeteokset eivät ole uusimpia tutkimustuloksia. Lähdeteoksista on mainittu, että ne on tehty poroilla ja karibuilla, mutta selostuksessa ei ole arvioitu, miten se tulosten käytettävyyteen vaikuttaa. Yhteysviranomainen huomauttaa, että metsäpeura on puolikesyyn poroon verrattuna huomattavasti herkempi häiriöille.

Yhteysviranomainen yhtyy arvioinnin näkemykseen, jonka mukaan hankkeen molempien vaihtoehtojen rakentamisen ja normaalitoiminnan vaikutukset metsäpeuralle ovat suuren kielteiset, koska alueen merkitys metsäpeuralle elinympäristönä ja vaellusreitteinä on suuri.

Yhteisvaikutusten osalta yhteysviranomainen näkee, että haitalliset vaikutukset voivat muodostua jopa erittäin suuriksi, koska hyvin lähellä hankealuetta sijaitsevien tuulivoimahankkeet ja Keliber Oy:n kaivoshankkeet muodostaisivat laaja-alaisen esteen metsäpeuran tärkeille kulkureiteille.

Epävarmuutta yhteisvaikutusten arvioon tuo se, että yhteisvaikutukset on arvioitu vain lähimpien tuulivoimahankkeiden (Akkalankangas ja Pihtineva) kanssa eikä hieman kauempana hankealueesta sijaitsevia metsäpeura-alueita ole huomioitu riittävästi arvioinnissa. Metsäpeura on jo nykyisellään lähialueiden Natura-alueista Eteläneva-Viitasalonneva-Seljäsennevan ja Pilvinevan Natura-alueiden suojeluperusteena ja sitä tultaneen ehdottamaan myös Ritaneva - Vipusalonneva – Märsynnevan ja Lähdenevan suojeluperusteiksi. Hankkeella on todennäköisesti kielteisiä vaikutuksia kyseisten Natura-alueiden metsäpeuroihin ainakin ekologisten yhteyksien kautta.

Lieventämistoimenpiteet on esitetty suosituksenomaisesti, joten merkittävien kielteisten vaikutusten muodostumista ei voida poissulkea. Yhteysviranomainen yhtyy kuitenkin esitettyjen lieventämistoimenpiteiden tärkeyteen ja korostaa, että lähialueen vasanhoitoelin ympäristöjen (muun muassa Vionneva ja Kiimaneva) ja tuulivoiman väliin tulisi jättää Luonnonvarakeskuksen suosittelema viiden kilometrin suojavyöhyke. Tämän lisäksi tulisi huolehtia, ettei muilla rakenteilla heikennetä lajin kulkuyhteyksiä, jotta metsäpeurat voivat toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään. Lajin on todettu välttelevän myös esimerkiksi lineaarirakenteita, kuten teitä ja sähkölinjoja. Yhteysviranomainen huomauttaa, että vaikka rakennustoimenpiteiden ajoittaminen on suositeltava lieventämiskeino, ei sillä poisteta tuulivoiman käytönaikaista häiriötä ja välttelyvaikutusta.

5.2 Vaikutukset Natura-alueisiin

5.2.1 Vionnevan ja Lähdenevan Natura-alueiden arviointi ja annetut lausunnot

Arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa yhteysviranomaisen on tuonut esille luonnonsuojeluviranomaisen kannan hankkeen edellyttämistä luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisista Natura-arviointivelvollisuuksista ja tämän perusteella arviointimenettelyn aikana on laadittu Natura-arvioinnit Vionnevan ja Lähdenevan Natura-alueille.

Lupa- ja valvontavirasto sekä Natura-alueiden haltija Metsähallitus luontopalvelut ovat antaneet Natura-arvioinnista lausuntonsa, joiden johtopäätökset ovat pääpiirteissään esitetty seuraavassa. Natura-alueita koskevat Natura-arviointilausunnot on esitetty tämän perustellun päätelmän liitteissä 1–5.

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hankkeelle voi myöntää luvan tai suunnitelman hyväksyä vain, kun Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin kohdistuvat merkittävästi heikentävät vaikutukset ovat poissuljettuja (LSL 39 §).

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, ettei kumpaakaan Natura-arviointia ole laadittu asianmukaisesti sen arvioimiseksi, heikentääkö arvioitu Rautajalan hanke niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alueet on hyväksytty Natura 2000 verkostoon. Mikäli hankkeen suunnittelua halutaan jatkaa, on vaikutusten arviointia täydennettävä.

Vionnevan Natura-arvioinnista annetut lausunnot

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että arvioinnin perusteella voidaan poissulkea suojeluperusteisiin luontotyypeihin kohdistuvat merkittävät kielteiset vaikutukset. Vaihtoehto VE1 heikentää kuitenkin useita muita alueen suojeluperusteita merkittävästi eli vaarantaa Natura-alueen koskemattomuuden.

Arviossa on tunnistettu ja kuvattu erilaisia häiriömekanismeja, mutta suojeluperustelajeihin kohdistuva kokonaisvaikutusten arvio puuttuu. Koska arvio ei sisällä salassa pidettävää lajia 1 lukuun ottamatta tietoa suojeluperusteisten lajien pesimä- ja ruokailualueista, eikä kuvausta siitä, miten hanke yksin ja yhdessä muiden hankkeiden kanssa vaikuttaa alueen saavutettavuuteen, kokonaishäiriöön ja törmäysriskiin, on vaikutustenarviointi puutteellinen. Merkittäviä kielteisiä vaikutuksia ei voida täten poissulkea edes vaihtoehdossa VE2.

Arvioinnin puutteista huolimatta Lupa- ja valvontavirasto yhtyy arvion näkemykseen siitä, että hankkeella on merkittäviä kielteisiä vaikutuksia salassa pidettävälle lajille 1, sinisuo- ja mehiläishaukalle, suopöllölle, kuikalle sekä mahdollisesti salassa pidettävälle lajille 2 vaihtoehdossa VE1. Arvioinnin puutteiden vuoksi sen perusteella ei voida poissulkea kyseisiin lajeihin kohdistuvia merkittäviä kielteisiä vaikutuksia tai yhteisvaikutuksia esitettyjen lievennyskeinojen jälkeenkään kummassakaan hankevaihtoehdossa. Lisäksi

esitettyjen lieventämistoimenpiteiden käyttäminen jää epävarmaksi ja suunnitelma vaikutusten seurannasta puuttuu kokonaan.

Myös Metsähallitus toteaa, että arvioinnin perusteella voidaan poissulkea suojeluperusteisiin luontotyyppeihin kohdistuvat merkittävät kielteiset vaikutukset. Arviointia ei voi kuitenkaan Metsähallituksen mukaan pitää asianmukaisena, koska alueen suojeluperusteena olevien lintulajien osalta arviointiin liittyy merkittäviä puutteita. Arvioinnissa keskitytään ”salassa pidettävä laji 1:een” ja muiden lajien osalta vaikutukset kuvataan vain yleisellä tasolla. Yksittäisiin lajeihin kohdistuvia vaikutuksia ei tarkastella Natura-arvioinnissa luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla ja tarkkuudella. Yhteisvaikutusten osalta Metsähallitus katsoo, että arvioinnissa ei ole huomioitu tuulivoimahankkeiden lisäksi muita alueelle suunniteltuja kaivos- ja voimajohtohankkeita, joten merkittäviä yhteisvaikutuksia ei voida sulkea pois ilman näiden toimintojen huomioimista.

Lähdenevan Natura-arvioinnista annetut lausunnot

Lupa- ja valvontavirasto yhtyy arvion näkemykseen siitä, ettei hankkeella yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa ole merkittäviä kielteisiä vaikutuksia suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin. Arvioinnin perusteella ei voida kuitenkaan riittävällä todennäköisyydellä poissulkea suuriin, törmäysherkkiin ja Natura-alueella harvalukuisiin lintulajeihin kurkeen, metsähanheen ja laulujoutseneen kohdistuvia merkittäviä kielteisiä vaikutuksia. Arvio on jäänyt pintapuoleiseksi, perustuu puutteellisiin lähtötietoihin eikä sisällä kuvausta siitä, miten hanke ja lähialueen muut hankkeet vaikuttavat Natura-alueen saavutettavuuteen muuton ja pesinnän aikana. Muiden lintulajien osalta Lupa- ja valvontavirasto yhtyy arvioinnin loppupäätelmään.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että on mahdollista, että metsäpeura lisätään suojeluperusteeksi seuraavassa Natura-alueiden tietokantapäivityksessä ja sen vuoksi suosittelee, että metsäpeura sisällytetään täydennettyyn Natura-arviointiin.

Lupa- ja valvontavirasto huomauttaa yhteisvaikutusten osalta, että vaikka Pihlajalan hankkeen vaikutukset Lähdenevan Natura-alueen suojeluperusteiseen linnustoon ovat todennäköisesti huomattavasti Rautajalan hankkeen vaikutuksia suuremmat, lisää myös Rautajalan hanke osaltaan kielteisiä vaikutuksia sijoittuessaan Natura-alueen eteläpuolelle. Hankkeet muodostavat yhdessä alueelle muuttaville ja siellä pesiville linnuille itä-länsi-suuntaisen esteen, joka heikentää alueen saavutettavuutta ja aiheuttaa etenkin suurikokoisille ja törmäysherkillä lajeille törmäysriskin. Arviointia on täydennettävä myös yhteisvaikutusten osalta.

Metsähallitus toteaa, että Natura-arviointi on Lähdenevan Natura-alueen osalta hyvin yleispiirteinen ja arviointi vastaa menetelmiltään ensisijaisesti arviota Natura-arvioinnin tarpeellisuudesta. Metsähallituksen näkemyksen mukaan tehdyn arvioinnin perusteella on kuitenkin mahdollista arvioida Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten merkittävyys. Erityisesti, kun ottaa huomioon suunnitellun tuulivoima-alueen sijainti suhteessa Lähdenevan Natura-alueeseen. Metsähallitus näkee, että Rautajalan hankkeella ei ole

todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin eikä lajeihin. Metsähallitus kuitenkin korostaa, että jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota ekologisten yhteyksien turvaamiseen ottaen huomioon muut alueelle suunnitellut tuulivoimahankkeet ja niiden sähkönsiirtoreitit.

5.2.2 Vaikutukset muihin Natura-alueisiin

Arviointiohjelmassa yhteysviranomaisen on kehottanut arvioimaan vaikutuksia myös muille ohjelmassa tunnistetuille läheisille Natura-alueille ja perustelemaan, miksi merkittäviä vaikutuksia ei arvioida syntyvän. Arviointiselostuksessa ei kuitenkaan käsitellä muita Natura-alueita, vaikka siinä on tunnistettu hankealueen merkitys Natura-alueiden välisenä ekologisen yhteyden heikentäjänä. Metsäpeura on jo nykyisellään lähialueiden Natura-alueista Eteläneva-Viitasalonneva-Seljäsennan ja Pilvinevan Natura-alueiden suojeluperusteena ja sitä tultaneen ehdottamaan myös Ritaneva - Vipusalonneva – Märsynnevan ja Lähdennevan suojeluperusteiksi, joten hankkeella on todennäköisesti kielteisiä vaikutuksia kyseisiin Natura-alueisiin metsäpeuran käyttämien ekologisten yhteyksien kautta. Selostuksessa on myös lueteltu useita läheisiä SPA-Natura-alueita, joita ei ole käsitelty, vaikka Lähdennevan ja Vionnevan Natura-arvioinneissa mainittiin, että muuttolintuihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa käytettiin 10 kilometrin sädettä.

5.3 Vaikutukset linnustoon

Tärkeät linnustoalueet

Hankealueen läheisyydessä sijaitsee sekä erityisten suojelualueiden (SPA) Natura 2000 -verkoston kohteet Lähdenneva ja Vionneva että maakunnallisesti arvokkaita linnustoalueita (MAALI) ja hieman kauempana myös kansallisesti arvokkaita lintualueita (FINIBA). Selostuksessa on arvioitu, että MAALI-lintualueille aiheutuu erittäin suuria kielteisiä vaikutuksia normaalitoiminnan aikana vaihtoehdossa VE1. Erittäin suuria kielteisiä yhteisvaikutuksia on lisäksi arvioitu syntyvän Pihtinevan ja Akkalankankaan tuulivoimahankkeiden kanssa sekä MAALI-lintualueille että FINIBA-lintualueille. Yhteysviranomaisen toteaa arvion olevan oikeansuuntainen.

Lieventämistoimien jälkeen (rakentamisen ja kuljetusten ajoitus, voimaloiden poisto VE1 vaihtoehdossa) MAALI-alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioidaan selostuksessa jäävän kohtalaisen kielteiseksi molemmissa vaihtoehdoissa. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan Natura-alueiden, jotka ovat myös MAALI-alueita, osalta arvio ei ole perusteltu. Vionnevan alue jää suurelta osin selostuksessakin mainitun 5 kilometrin häiriövyöhykkeen sisään ja hankkeesta aiheutuu todennäköisesti suuria kielteisiä vaikutuksia alueen linnustolle, vaikka lieventämistoimia toteutettaisiin.

Kopsannevan ja Höyläsalonnevan MAALI-alueet sijaitsevat melko lähellä sähkölinjaa. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan merkittäviä kielteisiä linnustovaikutuksia, etenkin suurikokoisille linnuille ja petolinnuille, ei selvityksen perusteella pystytä poissulkemaan linjan loppupäässä sijaitsevien MAALI-alueiden linnustolle. Hankkeesta vastaavan tulee jatkosuunnittelussa selvittää osuudet, joilla on tarvetta törmäysriskin

vähentämiselle ja laatia suunnitelma alueista, joille asennetaan lintujen törmäysriskiä vähentäviä huomiorakenteita. Merkinnöillä sähkönsiirtoreitin vaikutusten merkittävyyttä saadaan todennäköisesti laskettua alle merkittävyyden rajan.

Muuttolinnusto

Lintujen muuttoa on seurattu vain noin puolet ohjeellisesta määrästä, jolloin arvioon sisältyy huomattavaa epävarmuutta ja vaikutukset muuttolintuihin voivat siten olla arvioitua suuremmat. Muuttolinnuston herkkyyks on arvioitu lisäksi virheellisesti kaikille lajeille samaksi, eikä siinä huomioida esimerkiksi lajien törmäysherkkyyttä, lentokorkeutta tai uhanalaisuutta. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että muuttolinnuston herkkyyks tuulivoimalle on suurikokoisilla, törmäysherkillä ja pitkälti törmäyskorkeudella lentävillä linnuilla suuri tai erittäin suuri. Muilla muuttolinnuilla herkkyyks on suuren ja vähäisen välillä.

Vaikutukset muuttolintuihin on arvioitu olevan vähäisen ja kohtalaisen kielteisiä arviointiselostuksessa. Yhteysviranomaisen toteaa hankkeen aiheuttavan muuttolinnuista metsähanhelle ja kurjelle suuria kielteisiä vaikutuksia. Kurki ja metsähanhi ovat suurikokoisia, törmäysherkkiä lajeja, jotka lentävät usein riskikorkeudella. Lisäksi molemmat lajeista ovat Lähdenevan Natura-alueen suojeluperusteita, ja kurki on myös Vionnevan Natura-alueen suojeluperuste. Hankealue sijaitsee lajien päämuuttoreitillä tai sillä on havaittu runsasta muuttoa linnustoselvityksessä. Lisäksi lajien muuttoreiteille kohdistuu tuulivoiman rakentamispainetta myös muiden hankkeiden toimesta, vaikutusalue on melko suuri ja vaikutuksen kesto pitkä.

Sähkönsiirron osalta merkittävät kielteiset vaikutukset ovat epätodennäköisiä, mikäli potentiaalisten levähdysalueiden kohdalla linja merkitään huomiomerkinnöillä.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että tuulivoimahankkeet voivat aiheuttaa kumuloituvia häiriöitä (estevaikutus, törmäysriski) ja siirtää lintujen muuttoreittejä. Etenkin pitemmällä aikavälillä kumuloituvat vaikutukset alueen kautta muuttavaan linnustoon ja niiden populaatioihin voivat olla ennakoimattomia ja suuria. Huomioiden hankealueen sijoittuminen kurjen päämuuttoreitille sekä sen merkitys myös metsähanhen muutolle ja näiden lajien muuttoreiteille sijoittuvat muut tuulivoimahankkeet ovat riskit suurille, osin ennakoimattomille kielteisille vaikutuksille olemassa etenkin pitemmällä aikavälillä.

Alueen pesimälinnusto

Salassa pidettävät lajit

Hankkeen vaikutusalueella pesii kaksi salassa pidettävää lajia, joihin kohdistuvia vaikutuksia tarkastellaan 'Natura-arvioinnit' kohdassa. Lajin 2 pesimähavaintoja on myös Vionnevan Natura-alueen ulkopuolella, joten vaikutuksia kohdistuu myös näiden pesäpaikkojen yksilöihin. Hankkeesta yksin ei välttämättä aiheudu merkittäviä kielteisiä vaikutuksia lajille, mutta merkittävät kielteiset yhteisvaikutukset ovat todennäköisiä.

Pöllöt

Hankealueella esiintyy runsas viirupöllökanta ja molemmissa hankevaihtoehtoissa on arvioitu viirupöllön reviirin sijoittuvan tuulivoimaloiden kohdalle. Rakentamisen vuoksi vaarassa on viirupöllön pesäpaikka, jonka sijainti ei ole tiedossa. Lisäksi sähkönsiirtoreitillä sijaitsee mahdollinen viirupöllön ydinreviiri. Hankkeen molempien vaihtoehtojen sekä sähkönsiirtolinjan rakentamisen vaikutukset viirupöllölle on tämän vuoksi arvioitu oikeasuuntaisesti suuren kielteisiksi. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriövaikutukset vaikuttavat myös reviiriin, jonka vuoksi normaalitoiminnan häiriövaikutukset on myös arvioitu oikeasuuntaisesti suuren kielteisiksi. Viirupöllön osalta yhteisvaikutukset Akkalankankaan sähkönsiirtoreitin kanssa nostavat osaltaan kielteisiä vaikutuksia kyseiselle lajille.

Muille alueella pesiville pölliöille on vaikutusten arvioitu olevan kohtalaisen tai vähäisen kielteisiä, mikä vaikuttaa yhteysviranomaisen mielestä aliarviolta. Pölliöjen herkkyyks tuulivoiman häiriöille on suuri. Pölliökartoitus on lisäksi suoritettu vain yhtenä vuonna, joten siihen sisältyy epävarmuutta. Yhteysviranomaisen muistuttaa luonnonsuojelulain varovaisuusperiaatteesta, jonka mukaan vähäisiä vaikutuksia tietyille lajeille ei voida perustella sillä, ettei tutkimustietoa nimenomaan näiden lajien suuresta häiriöherkkyydestä ole. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeen merkittäviäkin kielteisiä vaikutuksia hankealueella pesiville pölliölajeille (helmi- varpus- ja hiiripölli) ei selostuksen tietojen perusteella voida poissulkea.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että tutkimuksissa on arvioitu metsätaloudelle tarvittavia suojavyöhykkeitä ja että pölliöillä on havaittu jopa viiden kilometrin häiriövaikutusta tuulivoimalle. Lieventämistoimenpiteenä esitetty voimalan sijoittaminen 50–100 metrin päähän pölliöjen pesistä pölliöistä voi rajoittaa rakentamisen aikaista häiriötä, mutta ei toiminnan aikaisia vaikutuksia.

Päiväpetolinnut

Hankealueella havaittiin pesivän kanahaukkaa, sinisuohaukkaa ja varpushaukkaa sekä sen reuna-alueella hiirihaukka. Alueella pesii mahdollisesti myös mehiläishaukka. Päiväpetolintujen pesäpaikkojen etäisyyksiä lähimmistä voimaloista ei ole esitetty, joten häiriövaikutuksen oikeellisuutta ei voida luotettavasti arvioida ja se voi muodostua arvioitua suuremmaksi. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että kaikkien päiväpetolintujen herkkyyks on suuri tai erittäin suuri johtuen muun muassa päiväpetolintujen saalistuskäyttäytymisestä, törmäys- ja häiriöherkkyydestä, kaartelevasta lentotavasta ja suuresta koosta.

Selostuksessa on arvioitu eri vaikutusmekanismien (häiriövaikutukset, törmäysvaikutukset, vaikutukset elinympäristöihin) kautta syntyvien vaikutusten suuruus (taulukko 25). Yhteysviranomaisen huomauttaa, että olennaisinta on lajiin kohdistuva kokonaisvaikutus. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan alueella pesiviin päiväpetolintuihin (kanahaukka, sinisuohaukka, varpushaukka ja mahdollisesti mehiläishaukka) kohdistuvien vaikutusten merkittävyys on kyseisille lajeille kokonaisuudessaan suuri kielteinen perustuen niiden herkkyyteen.

Sähkönsiirtoreitin läheisyydestä havaittiin varpushaukan pesä sekä viitteitä sinisuohaukan pesimisestä, joten myös sähkönsiirrosta voi aiheutua merkittäviä kielteisiä vaikutuksia varpushaukalle ja sinisuohaukalle. Sähkönsiirron osalta myös haitalliset yhteisvaikutukset Akkalankankaan hankkeen sähkönsiirron kanssa ovat mahdollisia.

Lieventämistoimenpiteinä on ehdotettu pesien kartoittamista ja rakentamisen ajoittamista pesimäajan ulkopuolelle. Kanahaukan osalta on ehdotettu voimaloiden sijoittamista 200–400 metrin päähän sen pesistä. Yhteysviranomaisen huomauttaa, tämä voi rajoittaa rakentamisen aikaista häiriötä, mutta ei toiminnan aikaisia vaikutuksia. Selostuksessa ei ole esitetty lieventäviä toimenpiteitä mehiläis-, kana-, sinisuo- tai varpushaukan törmäysvaikutuksille, joten merkittävien vaikutusten syntymistä näille lajeille ei voi poissulkea.

Metsäkanalinnut

Hankealueella vaikutukset teerelle on arvioitu oikeansuuntaisesti kohtalaisiksi tai suuriksi. Yhteysviranomaisen toteaa, että huomioiden useat teeren soidinalueet ja havainnot hankealueella, on arvio suurista vaikutuksista teerelle todennäköisempi.

Metsäkanalintujen kannoissa esiintyy runsasta vaihtelua, joten vain yhtenä vuonna suoritettu maastokartoitus lisää arvion epävarmuutta. Vaikutukset voivat olla arvioitua suurempia muidenkin kuin teeren osalta. Yhteisvaikutusten vuoksi metsäkanalintujen elinympäristöt alueella ovat vaarassa pirstoutua suurelta alueelta, jolloin merkittäviä alueellisia vaikutuksia voi esiintyä lieventämistoimista huolimatta.

Muu pesimälinnusto

Arvioinnissa käytetty pesimälinnuston herkkyyden arviointi perustuu virheellisesti ainoastaan lajin hallinnolliseen statukseen, eikä esimerkiksi lajin uhanalaisuuteen, lentotaitoon ja -tapaan tai häiriöherkkyyteen. Selostuksessa on arvioitu erikseen eri vaikutusmekanismit (taulukko 25), mutta olennaisempaa on lajiin kohdistuva kokonaisvaikutus.

Pesimälinnustohavaintoja esitetään useassa luontoselvityksen kuvassa, mutta kuvista ei selviä havaintojen sijainti suhteessa voimaloihin. Kuvista ole myöskään tunnistettavissa mahdollisia linnustohavaintojen keskittymiä, joita on kuitenkin lueteltu esimerkiksi selostuksen sivulla 89. Selostuksen mukaan vaikutusten on arvioitu muodostuvan suuriksi tai erittäin suuriksi (taulukko 26) lintudirektiivin lajeille molemmissa hankevaihtoehdoissa rakentamisen ja toiminnan aikana. Muulle pesimälinnustolle vaikutukset on arvioitu VE 1 osalta rakentamisen aikana suuriksi ja toiminnan aikana kohtalaisiksi. VE2 osalta sekä rakentamisen että normaalitoiminnan aikana vaikutukset on arvioitu kohtalaisiksi. Yhteisvaikutusten on arvioitu olevan lintudirektiivin lajeille suuria ja muille lajeille kohtalaisia. Yhteysviranomaisen pitää arviota oikeansuuntaisena.

Jotta merkittävät kielteiset vaikutukset voidaan välttää, tulee selvityksissä havaitut linnuston kannalta erityiset alueet ja huomionarvoisten lajien reviirit, etenkin tuulivoimalle

herkkien lajien ja äärimmäisten ja erittäin uhanalaisten lajien, rajata rakentamisen ulkopuolelle ja sijoittaa voimalat sekä muut hankealueen rakenteet riittävän kauas niistä.

Hankealueella tai sen läheisyydessä pesii suo- ja kosteikkolintuja, joille on tutkimuksissa tunnistettu tuulivoima-alueisiin 500–1300 metrin etäisyydelle ulottuvaa välttely- ja häiriövaikutusta. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan haitallisia vaikutuksia linnustollisesti arvokkaille alueille tulisi ehkäistä rajaamalla alle 500 metrin etäisyydelle suunnitellut tuulivoimalat, koska ne tulevat vääjäämättä aiheuttamaan häiriöitä linnustolle. Myös sähkönsiirtoreittien varrelta havaitut linnustollisesti arvokkaat alueet ja lajiesiintymät tulisi mahdollisuuksien mukaan kiertää.

5.1 Vaikutukset ekologisiin yhteyksiin

Hankealue ja sähkönsiirtoreitti sijaitsee keskeisellä paikalla ekologisten yhteyksien verkostossa ja hankealueen kaakkoisosa on tunnistettu Keski-Pohjanmaan maakuntakaavoituksen tausta-aineistoksi laaditussa viherrakenneselvityksessä huomionarvoiseksi viheralueeksi. Hankealueen läpi virtaava Ullavanjoki on tunnistettu ekologiseksi yhteydeksi, jolla on merkitystä saukolle ja lepakoille. Myös metsäpeura ja susi käyttää hankealuetta ja sähkönsiirtoreittiä säännöllisesti. Yhteysviranomainen muistuttaa, että myös muuttolintujen muuttoreitit ovat ekologisia yhteyksiä.

Yhteysviranomainen yhtyy arvioinnin johtopäätelmään siitä, että hankkeen toteuttamisesta aiheutuu suuren kielteisiä vaikutuksia ekologisiin yhteyksiin, erityisesti yhteisvaikutusten suhteen molemmissa vaihtoehdoissa, koska Rautajalan tuulivoimahanke yhdessä muiden suunniteltujen tuulivoimahankkeiden kanssa pirstoisi laajalti alueen ekologisia yhteyksiä. VE1 normaalitoiminnan aikana aiheutuvat suuren kielteiset vaikutukset ekologisiin yhteyksiin ovat perusteltuja erityisesti metsäpeuran osalta lajin herkkyyden vuoksi.

Selostuksessa on tunnistettu keinoja lieventää rakennusajan kielteisiä vaikutuksia metsäpeuralle (rakentamistoimenpiteiden ajoittaminen syys-talvijaksolle) ja saukolle (vesistövaikutuksia minimoivat työskentelytavat), mutta toimenpiteiden toteutus jää epäselväksi, joten merkittäviä kielteisten vaikutusten syntymistä ei voida poissulkea. Hankkeessa ei ole myöskään tunnistettu toimia, jotka voisivat lieventää merkittävästi normaalitoiminnan aikaisia vaikutuksia, jotka on arvioitu suuren kielteisiksi VE1 osalta.

5.2 Vaikutukset suurpetoihin

Suurpetoselvityksessä hankealueelta ei löydetty suurpetojen lajien lisääntymis- tai levähdyspaikkoja, pesintään soveltuvia alueita tai merkkejä aktiivisesta saalistuksesta. Hankealueelta tehtiin kuitenkin havaintoja kaikista neljästä suurpedosta; ahmasta, ilveksestä, karhusta ja sudesta. Lisäksi hankealue sijaitsee pitkäaikaisen susireviirin keskellä.

Rakentamisen, normaalitoiminnan ja toiminnan päättymisen kielteiset vaikutukset on arvioitu ainoastaan sudelle merkittävyydeltään suuriksi. Yhteisvaikutukset on taas arvioitu merkittävästi kielteisemmiksi kaikkien suurpetojen osalta kuin Rautajalan hankkeen

vaikutukset yksinään. Yhteisvaikutukset on arvioitu kohtalaisiksi ilvekselle, suuriksi ahmalle ja karhulle, sekä erittäin suuriksi sudelle. Yhteysviranomaisen toteaa, että vaikutusten arviointi on oikeansuuntainen sekä Rautajalan hankkeen että yhteisvaikutusten osalta. Yhteisvaikutukset voivat muodostua suurpedoille suuriksi tai jopa erittäin suuriksi, koska suunnittelut hankkeet muodostaisivat laajan pirstoutuneen alueen, katkoisivat ekologisia yhteyksiä ja aiheuttaisivat lajeille karkotusvaikutusta.

Lieventämistoimenpiteitä on esitetty suosituksenomaisesti, joten merkittävien vaikutuksien syntymistä ei voida poissulkea. Yhteysviranomaisen yhtyy Luonnonvarakeskuksen huomautukseen siitä, että esimerkiksi rakentamisen ajoittaminen eri aikaan eri hankkeissa on vain rajallinen keino lieventää yhteisvaikutuksia, jos lajeille ei ole tarjolla korvaavia elinympäristöjä. Esimerkiksi suden reviirille on suunnitteilla useita hankkeita, joten reviiri kokonaisuudessaan on vaarassa heikentyä huomattavasti alueella, ja rakentamisen ajoittaminen ei auta tähän haasteeseen.

5.3 Vaikutukset luontodirektiivin IV-a liitteen lajeihin

Saukko

Saukolle havaittiin kolme varmaa lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ja luontoselvityksen mukaan näiden lisäksi useampi epävarma lisääntymis- tai levähdyspaikka, jotka on selostuksessa varovaisuusperiaatteen vastaisesti tulkittu saukon elinpiiriksi perustelematta asiaa. Merkittävien kielteisten vaikutusten ehkäisemiseksi epävarmoja lisääntymis- tai levähdyspaikkoja tulee kohdella lisääntymis- ja levähdyspaikkoina, mikäli tarkemmissa selvityksissä ei todeta, etteivät ne sellaisia ole.

Vaihtoehdossa VE1 voimalat sijaitsevat etäällä selostuksesta tunnistetuista lisääntymis- ja levähdyspaikoista, mutta kolmen voimalan nostoalueet sijoittuvat lähimmillään 20 metrin päähän. Molemmissa vaihtoehdoissa tehdään myös teiden perusparannusta lisääntymis- tai levähdyspaikan yhteydessä ja VE2 lisääntymis- tai levähdyspaikan yhteyteen rakennetaan myös uusi tie. Yhteysviranomaisen yhtyy arvioon, jossa rakentamisen vaikutukset ovat VE1 suuria kielteisiä. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen luokittelun epävarmuuden vuoksi rakentamisen vaikutukset voivat yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan olla suuria kielteisiä myös vaihtoehdossa VE2.

Lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin on arvioitu kohdistuvan jopa 50 dB melua ja tämän lisäksi välkettä. Arviossa todetaan, ettei melun tai välkkeen vaikutuksista saukoon ole tutkimuksia, mutta saukkoa esiintyy myös kohtalaisen meluisissa ympäristöissä. Toiminnanaikaisten vaikutusten arvioidaan selostuksessa olevan varovaisuusperiaatteen mukaisesti vähäisen kielteisiä. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että saukon herkkyyss lajina on suuri. Tutkimustiedon puuttuessa ja varovaisuusperiaate huomioon ottaen on vaikutusten merkittävyys todennäköisesti suurempi kuin arvioitu.

Selostuksessa on tunnistettu useita lieventämiskeinoja, mutta lieventämiskeinoin käyttämiseen sitoutuminen jää kuitenkin epäselväksi. Hankkeen toteutuksessa on huolehdittava, ettei lisääntymis- tai levähdyspaikkoja heikennetä tai hävitetä (LSL 78 §).

Yhteysviranomainen toteaa, että jatkosuunnittelussa tulee huomioida selostuksessa esitetyt lieventämistoimenpiteet. Haitallisia vaikutuksia suositellaan lisäksi lievennettävän ajoittamalla saukkojen kannalta herkkien alueiden rakentamistoimet lisääntymisajan ulkopuolelle ja huolehtimalla, että perustamistöiden yhteydessä virtaamat säilyvät myös talviaikaan riittävinä saukon saalistamista varten sekä huomioimalla happamien valumien aiheuttamat haitat. Mikäli lieventämiskeinoja ei käytetä ja on riski, että lisääntymis- tai levähdyspaikka heikentyy, tulee hankkeelle hakea Luonnonsuojelulain 83 § mukainen poikkeuslupa.

5.4 Vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin

Luontoselvityслиitteen kuvien, hankealueen suuren koon ja kartoituksiin käytetyn ajan perusteella on todennäköistä, että osa arvokohteista on jäänyt havaitsematta. Kartoitus ei ole kohdistunut kaikkien hankealueen rakenteiden kohdalle ja niiden vaikutusalueelle. Luontoselvityksen epävarmuustekijänä mainittiin kartta-aineistojen puute, jota nimenomaan maastokartoituksilla pyritään pienentämään. Yhteysviranomainen huomauttaa, että reunavaikutukset voivat ulottua selostuksessa arvioitua 50 metriä kauemmas ja välilliset vesitalousvaikutukset voivat vesitaloudesta riippuvaisilla luontotyypeillä ulottua hyvinkin etäälle.

Hankealueen rakenteet on pääosin sijoitettu arvokkaiden luontotyyppien ulkopuolelle. Sähkönsiirtoreitille ja niiden vaikutusalueelle sijoittuu kuitenkin useita arvokkaita luontotyyppikohteita, joille voi yhteysviranomaisen arvion mukaan aiheutua merkittäviä kielteisiä vaikutuksia (luontoselvityksen kohteet 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 17, 19 ja 20). Molempien hankevaihtoehtojen rakentamisen aikaiset vaikutukset arvokkaisiin luontotyyppeihin arvioidaan selostuksessa suuriksi kielteisiksi. Yhteysviranomainen yhtyy arvioon. Yhteysviranomainen huomauttaa, että sähkönsiirron osalta kielteiset yhteisvaikutukset Akkalankankaan hankkeen kanssa ovat todennäköisiä, koska Rautajalan sähkönsiirtoreitti halkoo Akkalankankaan hankealuetta.

Selostuksessa on mainittu useita keinoja sähkönsiirtoreitin merkittävien kielteisten vaikutusten lieventämiseksi ja on arvioitu, että mikäli kaikki esitetyt lieventämiskeinot toteutetaan täysimääräisinä, vaikutukset jäävät korkeintaan kohtalaisen kielteisiksi. Esitettyjen lieventämistoimenpiteiden toteuttaminen jää tässä vaiheessa epäselväksi ja suositusten asteelle, joten merkittäviä kielteisten vaikutusten syntymistä ei voida poissulkea.

5.5 Vaikutukset ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen

Vaikutuksia ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen muodostuu useiden eri vaikutustyyppien yhteisvaikutuksista. Vaikutuksia syntyy melusta, välkkeestä, maisemavaikutuksista, asumisen viihtyisyyden, virkistysmahdollisuuksien ja liikkumisen mahdollisuuksien muutoksista sekä muutoksen aiheuttamista tunteista, kuten huolesta ja stressistä.

Melu- ja välkevaikutukset

Tuulivoimaloiden toiminnan aikaista melua on mallinnettu ympäristöministeriön ohjeen 2/2014 mukaan. Suunniteltujen voimaloiden yksikköteho on 10 megawattia ja kokonaiskorkeus enintään 300 metriä. Melumallinnus on tehty teholtaan 6,8 MW voimaloilla, joiden kokonaiskorkeus on 300 metriä. Melumallinnukset on tehty siten käyttäen yksikköteholtaan pienempää voimalatyyppiä, kuin hankkeessa suunnitellaan enimmillään käytettävän, mikä tuo arvioon epävarmuutta. Yhteysviranomainen näkee tärkeänä, että lupavaiheessa melumallinnukset päivitetään valittavan voimalatyyppin mukaisesti. Lupaviranomaisen tulee tarkistaa perustellun päätelmän ajantasaisuus, jos melun leviäminen ei ole enää rakennuslupavaiheessa YVA-menettelyssä esitetyn mukainen.

VE1 osalta tuulivoimaloiden toiminnan aikainen melutaso ohjearvo ylittyy yhden rakennuksen kohdalla sekä Veikko Vionojan koulu – Hirvikämpä -virkistysreitillä ja Vionnevan Natura-alueella. Kohteen herkkyys huomioiden kielteinen vaikutus on arvioitu merkittävydeltään suureksi. Yhteisvaikutukset Pihtinevan hankkeen kanssa arvioidaan meluvaikutuksen osalta suuriksi kielteisiksi, koska melutasot ylittävät ohjearvot kymmenen rakennuksen pihapiirissä. Lisäksi hankkeen eteläpuolella hankkeesta arvioidaan aiheutuvan merkittäviä yhteisvaikutuksia Keliberin kaivoshankkeen kanssa.

VE2 osalta normaalitoiminnassa melutaso ohjearvo ei ylitä lähimpien rakennusten pihapiirissä ja siten kielteinen vaikutus arvioidaan kohtalaiseksi. Yhteisvaikutukset huomioituna meluvaikutuksen merkittävyys on kuitenkin arvioitu suureksi, koska melutaso ohjearvot ylittävät neljän rakennuksen pihapiirissä. Rakentamisen aikaiset vaikutukset arvioidaan molemman hankevaihtoehdon osalta kohtalaisen kielteisiksi.

Kuten annetuissa lausunnoissa on huomautettu, elinoloihin kohdistuvien vaikutusten arviointi ei ole johdonmukainen suhteessa tehtyyn meluvaikutusten arviointiin. Melun arvioidaan vaikuttavan vain vähäisen kielteisesti ihmisten elinoloihin ja asumiseen eikä aiheuttavan suoria terveysvaikutuksia, koska melutaso ohjearvot eivät mallinnuksessa ylitä. Kuten todettu, melutaso ohjearvon todetaan ylittävän VE1-vaihtoehdossa yhden rakennuksen kohdalla ja yhteisvaikutuksissa kymmenen rakennuksen kohdalla. Yhteysviranomainen yhtyy meluvaikutusten arvioon suurista kielteisistä vaikutuksista ja toteaa ihmisten elinoloihin ja asumiseen kohdistuvien vaikutusten olevan arvioitu alakanttiin. Yhteysviranomainen huomauttaa, että meluvaikutukset voivat olla myös elinolojen ja viihtyvyyden näkökulmasta paikallisesti merkittävämpiä, vaikeivat ohjearvot ja toimenpiderajat ylittysisikään, ja asia riippuu siitä millä tavoin tuulivoimamelu koetaan etenkin lähimmän asutuksen alueilla.

Lieventämistoimenpiteitä meluvaikutuksille on esitetty, mutta niiden toimeenpano jää selostuksen perusteella epäselväksi. Selostuksessa on esitetty, että voimaloiden toimintaa rajoitetaan, mikäli todellinen melutaso ylittää ohjearvon. Tämän selvittämiseksi esitetään melutaso seuraamista mittaamalla melua lähimpien häiriintyvien kohteiden pihapiirissä. Yhteysviranomainen huomauttaa, että seurantaa ei voida pitää haittojen lieventämistoimenpiteenä. Voimaloiden sijoittelun suunnittelussa tulee huomioida riittävät etäisyydet häiriintyviin kohteisiin, jotta voimaloiden toimintaa ei tarvitse jälkikäteen rajoittaa.

Hankkeen välkemallinnus on laadittu yleisesti käytössä olevien periaatteiden mukaisesti. Laskenta on tehty mallintamalla sekä todennäköinen että teoreettinen välke. Puuston suojaavaa vaikutusta ei ole huomioitu.

Suomessa ei ole määritelty välkevaikutukselle raja-arvoja. Yleisesti välkkeen vuosittaisia tuntimääriä verrataan Ruotsissa ja Tanskassa käytettäviin suositusarvoihin (8 ja 10 tuntia vuodessa todennäköisessä tilanteessa), sekä Saksassa käytettävään raja-arvoon 30 minuuttia päivässä sekä 30 tuntia vuodessa teoreettisessa maksimitilanteessa.

Arvioinnin mukaan Rautajalan VE1 ja VE2 vaihtoehdot eivät yksistään aiheuta 8 tunnin suositusarvojen ylityksiä vuodessa. Vaihtoehdon VE1 päiväkohtainen suositusarvo (30 minuuttia per päivä) kuitenkin ylittyy kahden rakennuksen kohdalla 20 minuuttia. Vaihtoehdossa VE2 päiväkohtainen suositusarvo ylittyy kolmen rakennuksen kohdalla 3–20 minuuttia. Molempien vaihtoehtojen normaalitoiminnan vaikutus arvioidaan siten ilman lieventämistoimenpiteitä suureksi kielteiseksi.

Yhteisvaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon Rautajalan hankkeen lisäksi Pihtinevan ja Akkalankankaan tuulivoimahankkeet ja arvioitu, että ne yhdessä voivat aiheuttaa suositusarvon (enintään 8 tuntia välkettä vuodessa) ylityksen seitsemän rakennuksen kohdalla vaihtoehdossa VE1 ja kuuden rakennuksen kohdalla vaihtoehdossa VE2. Molempien vaihtoehtojen normaalitoiminnan vaikutus arvioidaan siten ilman lieventämistoimenpiteitä suureksi kielteiseksi.

Arviointiselostuksessa esitetään vaikutusten lievennyskeinona yli välkkeen suositusarvojen aiheuttavien voimaloiden toiminnan rajoittamista, jotta päiväkohtainen suositusarvo jää alle 30 min ja vaikutukset saadaan laskettua kohtalaisen kielteisiksi. Yhteysviranomaisen toteaa, että välkevaikutusten ehkäisemisen ensisijainen lievennyskeino on voimaloiden sijainnin suunnittelu niin, että suositusarvot eivät ylity.

Ihmisten elinolot ja viihtyvyys

Hankevaihtoehtojen normaalitoiminnan aikaiset kielteiset vaikutukset elinoloihin ja asumiseen arvioidaan selostuksessa molemmissa hankevaihtoehdoissa suuren kielteisiksi, perustuen vaikutusalueen suureen herkkyyteen. Nykyisellään alueella on vähän ympäristöhäiriötä ja vaikka potentiaalisia haitankärsjiöitä on melko vähän, on hanke herättänyt huolta paikallisissa asukkaissa. Esimerkiksi hankkeen asukaskyselyyn vastaajista suurin osa (84 %) kokee, että hankkeen kokonaisvaikutus on kielteinen. Hanke on herättänyt asukaskyselyyn vastaajissa ensisijaisesti kielteisiä tunteita, kuten huolta. Yhteysviranomaisen yhtyy arvioon suurista kielteisistä vaikutuksista ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen.

Rautajalan, Pihtinevan ja Akkalankankaan tuulivoimahankkeiden normaalitoiminnan aikaiset kielteiset yhteisvaikutukset elinoloihin ja asumiseen arvioidaan selostuksessa molempien hankevaihtoehtojen osalta erittäin suuriksi ja yhteisvaikutusten arvioidaan ylittävän alueellisen sietokyvyn. Arvio perustuu alueen herkkyyteen sekä merkittäviin maiseman, melun ja välkkeen yhteisvaikutuksiin. Yhteysviranomaisen pitää arviota perusteltuna. Hankealueen ympäristöön on suunnitteilla merkittävä tuulivoimaloiden

keskittymä, jossa kyläalueita ja asutusta on jäämässä tuulivoimaloiden ympäröimiksi useista eri ilmansuunnista. Saartovaikutukset kohdistuvat erityisesti pitkään rauhallisina ja muuttumattomina pysyneille Ullavan Alikylän, Sepänkylän ja Jääskän kylä-maaseutuasutusalueille, joiden lähellä ei ole toiminnassa olevia tuulivoimahankkeita.

Virkistyskäytön osalta vain yhteisvaikutukset normaalitoiminnan aikana arvioitiin olevan merkittäviä. Suuren kielteisiä yhteisvaikutuksia arvioitiin syntyvän Rautajalan, Pihtinevan ja Akkalankankaan tuulivoimahankkeista, koska melu-, välke-, maisema- ja maankäyttövaikutukset ilmenevät alueellisesti laajempina ja kertaantuneempina. Yhteysviranomaisen toteaa, että Rautajalan tuulivoimahanke yksistään aiheuttaa myös virkistyskäyttöön kohdistuvia vaikutuksia, jotka voidaan yksilötasolla kokea arvioitua kohtalaisen kielteisiä vaikutuksia merkittävämmiksi. Asukaskyselyn perusteella hankealueella ja sen ympäristössä on paljon monipuolista virkistyskäyttöä ja metsästystoimintaa.

Maisemavaikutukset arvioitiin asukaskyselyssä hankkeen yhdeksi merkittävimmistä kielteisistä vaikutuksista ja arviointiselostuksen maisemavaikutusten arvioinnissa hankkeen maisemavaikutukset arvioidaan suuriksi kielteisiksi molemmissa hankevaihtoehdoissa. Etenkin Ullavantie kylämiljöön alueille arvioitiin kohdistuvan merkittäviä maisemavaikutuksia. Maisemaan kohdistuvat muutokset vaikuttavat myös viihtyisyyteen.

Liikennemäärien lisääntymisestä aiheutuvien liikennevaikutusten osalta hankkeen yhteisvaikutusten on arvioitu olevan suuren kielteiset, jos lähistölle suunniteltujen Pihtinevan ja Akkalankankaan tuulivoimahankkeiden rakentaminen ja toiminnan lopettaminen ajoittuvat samanaikaisesti Rautajalan tuulivoimahankkeen kanssa. Toteutuessaan hankkeet käyttäisivät todennäköisesti ainakin osittain samoja tieosuuksia rakennusvaiheen kuljetuksiin. Keliberin kaivokselle suuntautuva työmatkaliikenne käyttää myös osin samaa metsätieverkostoa Rautajalan hankkeen kanssa, jolloin liikenne voi viivästyä Rautajalan erikoiskuljetusten vuoksi. Tämän vuoksi yhteisvaikutusten arvioidaan olevan liikennevaikutusten osalta oikeansuuntaisesti suuren kielteisiä rakennus- ja purkuvaiheessa.

Selostuksessa on arvioitu Rautajalan hankkeen aiheuttavan mahdollisesti vaikutuksia alueen viestintäyhteyksiin ja siten ihmisten elinoloihin. Rautajalan hankealue sijoittuu Ullavanjärven ympäristön kyläasutuksen ja Kruunupyyn antenni-tv:n vastaanoton lähetaseman väliin, jolloin on mahdollista, että häiriöitä esiintyy televisiolähetyksissä niiden asuntojen alueelle, jotka sijaitsevat hankealueen itä-kaakkoispuolella, etenkin Ullavan ja Ullavanjärven alueilla. Yhteysviranomaisen painottaa viestintäyhteyksien turvaamisen olevan tärkeää jatkosuunnittelussa, koska antenni-tv-lähetyskäyttöä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana ja siten mahdollinen katvealueeseen jääminen hankealueen ympäristön asunnoissa vaikuttaa yleiseen turvallisuuteen.

Arviointiselostuksessa on todettu, että Rautajalan hankkeen elinoloihin ja asumiseen kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan lieventää liikenne-, maisema-, melu- ja

välkevaikutusten lieventämistoimenpiteillä. Lieventämistoimenpiteiden vaikutusta ei kuitenkaan arvioida elinolojen ja asumisen osalta niin suuriksi, että vaikutusten merkittävyysluokka muuttuisi rakentamisen ja toiminnan lopettamisen, normaalitoiminnan tai yhteisvaikutusten osalta. Yhteysviranomaisen yhtyy tähän, mutta toteaa lieventämistoimenpiteiden olevan kuitenkin olennainen osa hankkeen hyväksyttävyyden lisäämisessä ja jatkosuunnittelussa, jotta ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen kohdistuvia vaikutuksia voidaan vähentää.

Arvioinnissa on esitetty, että elinoloihin kohdistuvien vaikutukset lieventyvät ajan mittaan paikallisten tottuessa hankkeeseen. Tämän on nähty lieventävän vaikutuksia kohtalaisen kielteisiksi. Yhteysviranomaisen toteaa, että arvioinnissa esitettyä oletusta ihmisten sopeutumisesta hankkeeseen ja vaikutuksien lieventyminen ei voida pitää varsinaisena haittojen lieventämistoimenpiteenä sen spekulatiivisuuden vuoksi.

5.6 Vaikutukset maisemaan ja rakennettuun kulttuuriperintöön

Kulttuuriympäristön ja maiseman arvioinnissa on tunnistettu keskeiset arvokohteet ja tuotu selkeästi esille ne kohteet, joihin aiheutuu suurimmat vaikutukset. Arvioinnissa on tunnistettu hankealueelta katsottuna lähimmät valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA), valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY), maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.

Vaikutukset maisemaan arvioidaan molemmissa hankevaihtoehdoissa suuren kielteisiksi, vaikkakin hankevaihtoehdossa VE2 maisemavaikutukset ovat hieman lievempiä. Suurimmat maisemavaikutukset kohdistuvat erityisesti Ullavantien kylämiljöisiin ja eteläisiin suoalueiden miljööisiin. Hankkeen vaikutusalue ulottuu usealle Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaiseman maisemakokonaisuuden alueelle sekä valtakunnallisesti arvokkaiden Lestijokilaakson ja Vetelinjokilaakson maisemakokonaisuuksien alueille, mikä lisää maisemavaikutusten merkittävyyttä. Myös sähkönsiirtoreitin vaikutukset arvioidaan suuren kielteisiksi. Maisemalliset yhteisvaikutukset Rautajalan, Akkalankankaan ja Pihtinevan tuulivoimahankkeiden kanssa arvioidaan erittäin suuriksi kielteisiksi. Yhteysviranomaisen yhtyy arvioinnin johtopäätöksiin. Hanke, erityisesti muiden tuulivoimahankkeiden kanssa, aiheuttaa pitkäkestoisia ja merkittäviä maisemavaikutuksia lähialueen maisemaan kokonaisuutena. Erityisesti rautajalan hankkeen pohjoispuolella sijaitseviin Alikylään ja Ullavaan kohdistuu suuria yhteisvaikutuksia, koska suunnittelut tuulivoimahankkeet ympäröivät alueita useammasta eri ilmansuunnasta.

Hankealueella tai sähkönsiirtoreitillä ei sijaitse valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY/MRKY). Arvioinnissa on tunnistettu lähimmiksi valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman arvokohteiksi Ullavan kirkko ja Vanha-Vion talo sekä Alikylän maakunnallisesti merkittävä maisema-alue. Vaikutukset näille lähimmille arvokkaille rakennetun kulttuuriympäristön kohteille on arvioitu molemmissa hankevaihtoehdoissa suuren kielteisiksi, myös huomioiden yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Kielteisten

vaikutusten näille kohteille on arvioitu muodostuvan pääasiallisesti maisemavaikutusten kautta. Sähkönsiirtoreitillä ei arvioida olevan vaikutuksia rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Arviointiselostuksessa on esitetty, että vaikutuksia voidaan lieventää asutusta ja arvokohteita lähellä olevia voimaloita poistamalla, voimalakorkeutta pienentämällä ja sijoittelemalla voimaloita uudelleen. Lieventämistoimenpiteiden käyttöön ei ole kuitenkaan sitouduttu eikä ole esitetty arvioita voidaanko vaikutuksia lieventää siten, että ne eivät olisi merkittäviä.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta hankkeen vaikutukset kohdistuvat hankealueella yksittäiseen kiinteään muinaisjäännekseen perusparannettavan tien läheisyyteen ja sähkönsiirtoreitillä yhteen kiinteään muinaisjäännekseen ja yhteen muuhun kulttuuriperintökohteeseen. Rakentamisen vaikutukset arvioidaan suuren kielteisiksi, koska kohteiden nykytila voi heikentyä tai tuhoutua rakentamisen seurauksena. Hankkeesta vastaava esittää, että vaikutukset kohteille voidaan välttää siirtämällä rakentamista tarpeeksi kauas arvokohteista. Lievennystoimet huomioiden rakentamisesta ei arvioida aiheutuvan vaikutuksia arkeologisille kohteille. Yhteysviranomainen yhtyy arvioon ja toteaa, että tunnistetut arvokohteet tulee ottaa huomioon jatkosuunnittelussa, jotta merkittäviä vaikutuksia ei synny.

5.7 Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön

Kuten arvioinnissa tuodaan esille, hankealueelle ei ole tällä hetkellä osoitettu tuulivoimaloiden alueen merkintää (tv) voimassa olevissa maakuntakaavoissa ja on siten ristiriidassa voimassa olevan maakuntakaavojen tavoitteiden kanssa. Yhteysviranomainen toteaa, että hankkeen toteuttaminen edellyttää maakuntakaavassa osoitettavaa tv-merkintää. Arvioinnin laatimisen aikaan 6. vaihemaakuntakaava ei ollut vielä edennyt luonnosvaiheeseen ja siten hankkeen vaikutuksia ei ole arvioitu arviointiselostuksessa suhteessa suunnitteilla olevaan kaavaan. Vaihemaakuntakaavan luonnos on ollut nähtävillä 15.5.-15.6.2026 ja kaavaluonnoksessa on suurin piirtein hankealueen kohdalle osoitettu tuulivoimaloiden alueen osoittava tv-merkintä (nro 15, Rautajalka).

Rautajalan hankealueelle on vireillä myös oma tuulivoimaosayleiskaava, joka on luonnosvaiheessa. Yleiskaavatasolla olennaisimmat vaikutukset kohdistuvat Syväjärven louhosalueiden osayleiskaava-alueelle, koska laadittava Rautajalan tuulivoimaosayleiskaava korvaa alueella nyt voimassa olevan louhosalueiden yleiskaavan. Yhteysviranomainen yhtyy hankkeesta vastaavan arvioon siitä, että osayleiskaavojen päällekkäisyys edellyttää kaavojen yhteensovittamista. Hankkeesta vastaava on arvioinut, että mikäli hankkeen osayleiskaava saa lainvoiman, molempien hankevaihtoehtojen vaikutukset alueen kaavoitukseen ovat kohtalaisen kielteisiä. Yhteysviranomainen toteaa arvion olevan oikeasuuntainen, mutta huomauttaa, että osayleiskaavan puuttuessa ja toiminnan ollessa ristiriidassa olemassa olevien maakuntakaavojen kanssa vaikutuksia voidaan pitää merkittävinä.

Yhteisvaikutusten osalta hankkeesta vastaava on arvioinut hankkeella olevan kohtalaisen kielteisiä yhteisvaikutuksia alueen maankäyttöön, yhdyskuntarakenteeseen ja kaavoitukseen Pihtinevan ja Akkalankankaan vireillä olevien tuulivoimahankkeiden kanssa, koska näiden vuoksi on tarve yhteensovittaa osayleiskaavoja. Yhteysviranomaisen yhtyy tähän arvioon ja korostaa yhteensovittamisen tarvetta alueella, jossa on suunnitteilla monta lähekkäistä tuulivoimahanketta sekä Keliberin kaivoshankkeita.

5.8 Vaikutukset pintavesiin

Yhteysviranomaisen ei yhdy arviointiselostuksessa esitettyyn arvioon, jonka mukaan pintavesien herkkyys alueella olisi vähäinen. Selostuksessa on kerrottu Ullavanjoen vesimuodostuman ekologisen tilan olevan hyvä, mutta tilan olevan uhattuna selvästi kohonneiden ravinnepitoisuuksien vuoksi. Luonnosvaiheessa olevan 4. vesienhoitokauden alustavan luokittelun mukaan Ullavanjoen tila on heikentynyt tyydyttävään tilaan ja ravinnepitoisuudet kohonneet edelliskauteen verrattuna. Tämä osoittaa toimenpiteiden olleen riittämättömiä ja korostaa vesiensuojelun merkitystä joen valuma-alueella. Ullavanjoessa esiintyy taimenta, mikä lisää kohteen herkkyyttä. Hankealueen pienet virtavedet ovat luokittelemattomia, mutta niillä on myös suora yhteys alapuoliseen Ullavanjokeen. Hankkeen suunnittelussa tulee huomioida, että hankkeen toteuttaminen ei välillisestikään vaaranna vesienhoidon tavoitteiden saavuttamista.

Hankkeen vaikutuksia vastaanottavat pintavesimuodostumat ovat erityisen kuormittuneita metsä- ja maatalouden sekä osin myös muiden vesien tilaa heikentävien paineiden seurauksena. Jo nykytilassa valuma-alueen maankäytön yhteisvaikutukset pintavesiin ovat merkittävät, mikä näkyy Ullavanjoen ekologisen tilan heikentymisenä. Tuulivoiman vesistövaikutukset ovat hajakuormitustyyppisiä ja samankaltaisia kuin metsätaloudessa. Useat vaikutusalueen pintavedet on arvioitu herkeksi metsätalouden vaikutuksille.

Selostuksessa on arvioitu, että kokonaisuutena hankkeen vaikutukset pintavesiin jäävät vähäiseksi eikä hankkeella ole vaikutusta Ullavanjoen tilan säilymiseen hyvänä. On arvioitu, että ennen kaikkea rakentamisesta lisääntyvien humus- ja kiintoainekuormitusten vaikutus jää osalla rakentamispaikoista paikalliseksi ja osalla taas vaikuttaa vaan lyhytaikaisesti hankealueen läpi virtaavien pienvesien ja Ullavanjoen vedenlaatuun.

Yhteysviranomaisen arvioi, että vaikutukset pintavesiin ovat arvioitua suuremmat. Kuten todettu, alueen pintavesien herkkyys on aliarvioitu selostuksessa. Voimaloiden ja teiden rakentaminen sijoittuu osin myös turvemaalle, jolloin pintavesiin aiheutuu kiintoaine-, ravinne- ja humuskuormitusta kuivatus- ja maansiirtotöiden seurauksena.

Yhteysviranomaisen näkee, että näiden turvemaille sijoittuvien perustusten sekä ojitusten pintavesivaikutusten kesto ja laajuus on arvioitu selostuksessa liian vähäiseksi. Pintavesivaikutusten arviointi on lisäksi tehty olettaen, että vesistövaikutusten lieventämiskeinot, jotka liittyvät maarakentamisen hyviin käytäntöihin ja työmenetelmiin, otetaan käyttöön. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että arviointi olisi ollut syytä tehdä myös ilman lieventämistoimenpiteitä, jotta olisi saatu tietoa lievennyksen vaikutuksesta.

Yhteisvaikutukset ympäröivien hankkeiden kanssa on arvioitu oikeansuuntaisesti suuren kielteisiksi. Arvio perustuu siihen, että Rautajalan hankkeen sähkönsiirtoreitti kulkee samalla alueella kuin Akkalankankaan reitti ja yhteisvaikutukset vesilain nojalla suojeltuun pienveteen, Pieneen Kuikkalampeen, voivat muodostua merkittäviksi ilman jatkosuunnittelussa tarkasteltavia lieventämistoimenpiteitä.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että erityisesti turvemaalle rakennettaessa jatkosuunnittelussa on huomioitava vesiensuojelu ja suunnitella vesiensuojelurakenteita. Vesilain mukaan muista kuin vähäisistä ojituksista tulee tehdä ojitusilmoitus Lupa- ja valvontavirastoon. Jatkosuunnittelussa tulee myös huomioida, että uomien läheisyyteen rakennettaessa on otettava huomioon eroosioriski ja välttää eroosiota sijoittamalla rakenteet tarpeeksi kauas uomista. Vesistöjen ylityksissä on tarpeen turvata virtavesiä suojaava kasvillisuus.

Selostuksessa ei ole huomioitu pintavesiarvioinnissa alueella esiintyvien mustaliuskeiden mahdollisia vaikutuksia, eikä esitetty lieventämiskeinoja. Vaikutuksia on arvioitu ainoastaan pohjavesiin. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että mustaliuskeista voi aiheutua pintavesiin samankaltaisia haittoja kuin happamista sulfaattimaista, ja vaikutukset voivat olla merkittäviä. Happamuuden hallinnan tulisi olla ennalta ehkäisevää. Mikäli mustaliuske-esiintymän läheisyydessä tai todennäköisellä happamien sulfaattimaiden esiintymisalueella on tarve tehdä kaivuita tai laskea pohjaveden pintaa, tulee esiintymän syvyydestä ja laajuudesta tehdä tarkempi kartoitus, jotta pintavesivaikutukset voidaan minimoida.

5.9 Muut ympäristövaikutukset

Yhteysviranomaisen koostaa seuraavassa muita, merkittävyydeltään vähäisempiä vaikutuksia sekä toteaa arviointien pohjalla oleviin aineistoihin ja selvityksiin mahdollisesti liittyviä epävarmuuksia tai jatkosuunnittelussa huomioitavia seikkoja. Huomiot ovat oleellisia hankkeen jatkokäsittelyn kannalta, minkä vuoksi yhteysviranomaisen näkee tarpeellisenä tuoda ne esille osana perusteltua päätelmää.

Pohjavedet

Hankealueella ei sijaitse luokiteltuja pohjavesialueita, mutta suunniteltu sähkönsiirtoreitti ylittää Tiasenkankaan 2-luokan pohjavesialueen. Tiasenkangas (1088503) on luokiteltu vesienhoidon 4. suunnittelukaudelle kemialliseksi riskialueeksi ympäristölaatunormin ylittyvien ravinnepitoisuuksien takia. Johtokäytävän vaatima puuston raivaus on rinnastettavissa avohakkuihin, joita ei suositella pohjavesialueille. Avohakkuut tutkitusti nostavat pohjaveden ravinnepitoisuuksia

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että pohjavesiin kohdistuvien haittojen ehkäisemiseksi sähkönsiirtoreitit tulisi ensisijaisesti suunnitella kulkematta pohjavesialueen läpi. Mikäli vaihtoehtoisia reittejä ei ole, vaikutuksia pohjavedelle voidaan vähentää myös sijoittamalla voimajohtopylväät pohjavesialueen muodostumisalueen ulkopuoliselle alueelle, jossa on

jo maankäyttöä, esimerkiksi tielinjaus. Voimajohtopylväiden sijoittamisessa tulee huomioida mahdollisen paineellisen pohjaveden purkautumisriskit.

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen IV-a lajeihin

Luontodirektiivin liitteen IV-a lajien osalta arviontiin sisältyy epävarmuutta, koska sähkönsiirtoreitin osalta lajien kartoitusta ei ole tehty muille kuin liito-oravalla. Yhteysviranomaisen toteaa, että merkittävät kielteiset direktiivilajeihin kohdistuvat vaikutukset tulee poissulkea myös sähkönsiirtoreitin osalta jatkosuunnittelussa.

Viitasammakon osalta yhteysviranomaisen huomauttaa, että sen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei ole kartoitettu sähkönsiirtoreitin osalta. Lisäksi hankealueen koko sekä kartalla esitetyt kartoituspisteet huomioiden hankealueenkin kartoitus sisältää epävarmuutta viitasammakon osalta. Viitasammakkoa on aiemmissa selvityksissä havaittu hankealueen kaakkoisosan lammissa. Selvityksessä hankealueelta tunnistettiin sekä varmoja että epävarmoja lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Epävarmojen lisääntymis- tai levähdyspaikkojen sijaintia ei esitetä kartalla siten, että olisi mahdollista arvioida, vaarantavatko hankealueen rakenteet niitä. Mikäli ei ole varmuutta havaintopaikan laadusta, tulee näitä varovaisuusperiaatteen mukaan kohdella lisääntymis- ja levähdyspaikkoina ja huolehtia, ettei hankkeen toteutuksessa hävitetä tai heikennetä niitä (LSL 78 §).

Selvityksen perusteella ainoa viitasammakon kannalta riskin sisältävä voimalapaikka on vaihtoehdon VE2 voimala 13, jossa vaikutus voi rakentamisen ja purkamisen aikana olla jopa merkittävä, sillä rakennettavan tien ojat virtaavat lisääntymis- ja levähdyspaikkaan. Uuden tien lisäksi myös voimalan perustukset sijaitsevat melko lähellä. Muutoin kartoituksen perusteella riskiä merkittäville kielteisille vaikutuksille ei ole. Kartoitus on kuitenkin puutteellinen, jolloin arviointiin sisältyy epävarmuutta ja vaikutukset voivat olla arvioitua suurempia.

6 Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat sekä arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

6.1 Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Arviointiselostuksessa on kattavasti koottu ja esitetty tuulivoima- ja voimajohtohankkeiden edellyttämiä lupia ja ilmoitustarpeita.

Yhteysviranomaisen muistuttaa Puolustusvoimien lausunnon mukaisesti, että hankkeelle tulee saada ajantasaisiin hanketietoihin (tuulivoimaloiden lukumäärä, maksimikokonaiskorkeus, koordinaatit) perustuva, myönteinen Pääesikunnan hyväksyttävyytyslause ennen tuulivoimaloiden rakentamisen mahdollistavan kaavan hyväksymistä.

6.2 Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupalaeissa on lisäksi tarkemmat säännökset ympäristövaikutusten arviointimenettelyn huomioon ottamisesta.

7 Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmän sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle.

Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, vaikutusalueen kunnille, Pohjanmaan liitolle ja Keski-Pohjanmaan liitolle sekä muille asianomaisille viranomaisille.

Perusteltu päätelmä annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella YVA-lain 23 §:n mukaisesti. Lisäksi perusteltu päätelmä sekä saadut lausunnot ovat nähtävillä ymparisto.fi-palvelussa osoitteessa: www.ymparisto.fi/rautajalka-tuulivoima-YVA.

8 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 13 400 euroa.

Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritelty hankkeen vaatiman työmäärän mukaisesti (14-23 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy Lupa- ja valvontaviraston maksuista annetun asetuksen perusteella.

Luonnonsuojelulain 35 §:ssä tarkoitettua Natura-arviointia koskeva lausunto on Lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista vuonna 2026 annetun valtioneuvoston asetuksen (1177/2025) liitteen mukaan maksullinen julkisoikeudellinen suorite, josta Lupa- ja valvontavirasto perii ajankäyttöön perustuvan maksun (83 euroa/tunti). Arviointimenettelyn yhteydessä on tuotettu kaksi Natura-arviointia, jota koskevien lausuntojen valmisteluun on käytetty seuraavat työmäärät; Vionneva 29 tuntia ja Lähdeneva 20 tuntia. Suoritemaksu kahdesta Natura-arviointilausunnosta on yhteensä 4067 euroa.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä tai Natura lausunnosta perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Lupa- ja valvontavirastosta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

9 Sovelletut säännökset

- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 19 ja 23 §
- Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §
- Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §
- Valtioneuvoston asetus (1177/2025) Lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista vuonna 2026 1§.

Perustellun päätelmän valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat Lupa- ja valvontaviraston asiantuntijat: Viljam Jokinen (Alueidenkäyttöyksikkö), Miina Jahkonen (Luonnonsuojeluyksikkö) Pia Vesisenaho (Vesiympäristöyksikkö) ja Krister Dalhem (Vesien- ja merenhoitoyksikkö).

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Jenni Nieminen ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Elina Venetjoki.

Liitteet

Liite 1: Lupa- ja valvontaviraston lausunto Vionnevan (FI1000019) Natura-arvioinnista

Liite 2: Lupa- ja valvontaviraston lausunto Vionnevan (FI1000019) Natura-arvioinnista, salassapidettävä (vain hankkeesta vastaavalle)

Liite 3: Lupa- ja valvontaviraston lausunto Lähdenevan (FI1000036) Natura-arvioinnista

Liite 4: Metsähallituksen lausunto Rautajalan tuulivoimahankkeen vaikutuksista Vionnevan ja Lähdenevan Natura-alueisiin

Liite 5: Metsähallituksen lausunto Rautajalan tuulivoimahankkeen vaikutuksista Vionnevan ja Lähdenevan Natura-alueisiin, liite 1, salassapidettävä (vain hankkeesta vastaavalle)

Liite 6: Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus (vain hankkeesta vastaavalle)

Jakelu

Prokon Wind Energy Finland Oy

Tiedoksi

Lausunnon antajat (sähköisesti)

Perusteltu päätelmä

01.09.2026

LVV-U/23030/2026

Julkinen

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihde: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/23030/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/23030/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Nieminen Jenni 01.09.2026 14:21

Ratkaisija Venetjoki Elina 01.09.2026 14:31